

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้พลเมืองโลกรวมทั้งประเทศไทย ก้าวตามวิทยาการใหม่ๆ ไปอย่างไม่หยุดยั้ง แต่หากพิจารณากันอย่างถ่องแท้แล้ว สังคมไทยรับมาเพียงแค่เปลือกนอกของเทคโนโลยี โดยไม่มีการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคม กลายเป็นเด็กไทยพันธุ์ใหม่ที่ทันสมัย แต่ไม่พัฒนา ด้วยเหตุที่ว่าสังคมไทยไม่ใช่สังคมแห่ง การเรียนรู้อย่างแท้จริง อีกทั้งการเรียนรู้ในความหมายของสังคมไทย เป็นเพียงแต่ การศึกษาในระบบโรงเรียนเท่านั้น ปัญหาสังคมต่างๆ ที่พบเห็นอยู่ในปัจจุบันจึงยิ่งทับถม มากขึ้นทุกขณะ และนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากไม่ได้แก้ปัญหามาตรังสร้าง สังคม ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยมีความเข้มแข็ง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความคิดใหม่ ทางด้านการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ ในขณะเดียวกัน ต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กรู้เท่าทันสภาพแวดล้อมรอบข้างและเติบโตเป็น บุคลากรที่มีคุณภาพป้อนสู่สังคมไทย อีกกรณีหนึ่งอาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลง ของ สภาพสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วของโลก จึงส่งผลให้แนวโน้มการพัฒนาการศึกษา ของไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ประชาชน การสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ล้วนมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาของไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 5)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 49 ที่บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550 หน้า 15) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 10 ก็ได้บัญญัติไว้สอดคล้องกันว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยใน มาตรา 17 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปีอีกด้วย และในมาตรา 24 กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนว่า ให้จัดเนื้อหา และกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียน การสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อ ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า 5, 7-9) เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับสภาพ ความเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ ในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สามารถตอบสนอง ความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลูกฝังให้ผู้เรียน มีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่น ในการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, คำสั่ง)

ในการปฏิรูปการศึกษามุ่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของ คนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และมีกรอบแนวทางการปฏิรูป การศึกษา 4 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนา

คุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ (สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, คำนำ)

การบริหารการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถใช้อำนาจ
และหน้าที่อย่างเป็นทางการให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่ผู้ที่จะใช้อำนาจจะต้องมีเงื่อนไขว่า
อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย ทั้งนี้เพราะ
ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง
โดยไม่ถูกชักจูงหรือครอบงำ แนวโน้มที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถที่
พึงมีต่อการยอมรับและทำให้เกิดการยอมรับ โดยจัดระบบบริหารอย่างมีแบบแผน การบริหาร
ที่ดีจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับบุคลากรใน
สถานศึกษาเป็นอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้สามารถ
บริหารงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนด พฤติกรรมของผู้นำมีความสำคัญและมีอิทธิพล
อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ซึ่งการเป็นผู้นำประกอบด้วยศาสตร์และศิลป์
ในส่วนที่เป็นศาสตร์ คือ การเรียนรู้หลักการหรือทฤษฎีต่างๆ ที่เป็นศิลป์ คือการประยุกต์ใช้
หลักทฤษฎีภาวะความเป็นผู้นำได้อย่างเหมาะสม จนเกิดทักษะหรือความชำนาญ ผู้บริหาร
โรงเรียนจึงเป็นตัวจักรกลที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นผู้นำเอานโยบายและโครงการต่างๆ ไปปฏิบัติ
ถ้าการดำเนินตามนโยบายเป็นไปด้วยดีย่อมเป็นผลดีต่อคณะครู-อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง
ตลอดจนชุมชนและโรงเรียนที่ตั้ง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวใน
การบริหารเพียงใดนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีพฤติกรรมบริหารอย่างเหมาะสม ต้องเป็นผู้นำ
ในการบริหารจัดการที่มีทั้งการปรับเปลี่ยนและพัฒนาองค์การควบคู่กันไป ผู้นำจะต้องเป็นผู้
เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตาม และให้เกิดความพยายามที่จะปฏิบัติงานเกินเป้าหมายที่
กำหนดต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ แรงจูงใจและความเชื่อมั่นของผู้ตามให้มีคุณภาพ
อยู่ในระดับสูง การที่ผู้นำมีความรู้ ความสามารถมากในการบริหาร จนทำให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงของผู้ใต้บังคับบัญชาดังกล่าว แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนนั้นแสดงความเป็น
ผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพทางการบริหาร ในการนี้ Bass ได้นำเสนอภาวะผู้นำในแนวคิด
ดังกล่าวมี 2 ประเภท คือ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) และภาวะผู้นำ
แบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leadership) ตามรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพจะมี
ความต่อเนื่องจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน โดยผู้นำใช้ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพพยายาม
พัฒนาความต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นต่อเนื่อง ดังนั้น ภาวะผู้นำ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ในการ
บริหารงานและในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงแข่งขันกันสูง โดยเฉพาะการจัดการศึกษา ที่มุ่ง

ประสิทธิผลที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ (Bass, 1985, p.48 อ้างถึงใน ภัทรพร อะพรรัมย์, 2555, หน้า 2- 3)

ประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นลักษณะของความสามารถของโรงเรียนในการทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะ ในสมัยยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และ การศึกษา ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อโรงเรียนสามารถปรับให้ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมโดยการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานภายในโรงเรียนให้ สดงตอบสนองสถานการณ์ใหม่ๆ และโรงเรียนจะต้องมีความสามารถในการบูรณาการ มีการประสมประสานเพื่อรวมพลังให้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปฏิบัติการกิจของ โรงเรียน ประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นผลที่ได้จากการเรียนการสอน บรรยากาศของ โรงเรียน และการดำเนินการของระบบ ตามแนวคิดของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา ได้ระบุไว้ว่า ในการประเมินคุณภาพตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อให้ความ มั่นใจว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตาม โดยมีระบบการประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุง คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา, 2554, หน้า 13)

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนจะมีคุณภาพมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถนะการใช้ภาวะผู้นำ ในการบริหารเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงองค์การจะได้บริหาร โรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ และเกิดประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น ผู้นำที่ดีต้องมีสติปัญญาดี ทำงานหนักอยู่เสมอ คำนึงถึงขวัญของกลุ่ม มีลักษณะเหนือกว่าผู้ตาม ทั้งด้านความคิดและ ผลงาน มีอารมณ์คงที่ เป็นนักกลยุทธ์ และมีอำนาจ นอกจากนี้ ยังต้องมีพฤติกรรมที่ดี ด้วย ผู้นำสำหรับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ การรู้ถึงภารกิจที่ต้องปฏิบัติ ผู้กล้าเผชิญปัญหา การตัดสินใจ การกระตุ้นทำให้ เกิดปัญญา และการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลโน้มมนำวจิตใจลูกน้องทำให้คนและ งานทั้งระบบดีขึ้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของ โรงเรียน (สมโชค โพธิ์งาม, 2550, หน้า 36)

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทยในรูปแบบหนึ่ง จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2552 มีอำนาจและหน้าที่ ครอบคลุมโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการ พัฒนาท้องถิ่น ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการ ส่วนท้องถิ่นอื่นแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วน ท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตาม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เฉพาะในเขตสภาตำบล กลุ่มนคร ดุแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จัดทำกิจการใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนจังหวัดและกิจการนั้น เป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จัดทำกิจการอื่นๆ ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เช่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด, 2552, หน้า 17) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษามาตั้งแต่ ในอดีตและยังมีบทบาทมากขึ้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต อันเนื่องมาจากนโยบายกระจาย อำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายสำคัญ หลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (4) บัญญัติให้ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐาน แห่งรัฐ มาตรา 289 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบ การศึกษาของชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, หน้า 24, 116) โดยในส่วน การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 6 โรงเรียน จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีนโยบาย เร่งด่วนที่จะเร่งดำเนินการในด้านการศึกษา ได้แก่ 1) การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อยกระดับ

คุณภาพการศึกษาทั้งระบบ โดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สกลนคร ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ ให้การสนับสนุนการพัฒนาครู หลักสูตรสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพและความรู้แก่นักเรียน ตามแผนการเรียน การสอนอย่างสัมพันธ์กับทรัพยากรและปัจจัยแวดล้อมต่างๆ อันจะนำไปสู่การสร้างระบบ การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนและเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในท้องถิ่น 2) การ เตรียมพร้อมด้านการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน และนโยบายหลัก ที่เกี่ยวกับ ด้านการศึกษา ได้แก่ 1) การศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและ สติปัญญา 2) ส่งเสริมบทบาทของสตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านการศึกษา อาชีพ พัฒนาชุมชน อนามัย มีส่วนร่วมทางการเมือง 3) ส่งเสริมสนับสนุน ดูแลคุณภาพ การบริหารจัดการการศึกษาเด็กและเยาวชน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี (คำแถลง นโยบายนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร, 2555, หน้า 1-2)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาท สำคัญในอันที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เพราะผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้นำทางวิชาการและด้านอื่นๆ ของครู ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความ เข้าใจในการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นอย่างดี มีภาวะผู้นำและมีสมรรถนะการใช้ภาวะ ผู้นำในการบริหารเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงองค์การ เพื่อให้ การบริหารโรงเรียนประสบผลสำเร็จ และเกิดประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น เชื่อว่าหากการ บริหารงานภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีคุณภาพและส่งผลโดยตรงต่อนักเรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานบุคลากรทาง การศึกษา ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร มีความ สนใจที่จะศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ โรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อนำไปใช้ เป็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตาม เป้าหมาย

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับใด
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
5. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร
6. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือไม่ อย่างไร
7. มีแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครได้อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน
4. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน
5. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันทางบวก
6. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. มีแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยปัจจุบันด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร มีความสำคัญดังนี้

1. ทำให้ทราบภาวะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
2. ทำให้ทราบประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนเคอศรีไพรวัลย์ โรงเรียนธาตุทองอำเภอยุทธย โรงเรียนภูดินแดงวิทยา โรงเรียนร่มไทรวิทยา โรงเรียนสกลทวาปี และโรงเรียนคำยางพิทยาคม ปีการศึกษา 2557 จำนวนทั้งสิ้น 216 คน จำแนกเป็น

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน

1.1.2 ครูผู้สอน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จำนวน 126 คน

1.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 78 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนเคอศรีไพรวัลย์ โรงเรียนธาตุทองอำเภอยุทธย โรงเรียนภูดินแดงวิทยา โรงเรียนร่มไทรวิทยา โรงเรียนสกลทวาปี และโรงเรียนคำยางพิทยาคม ปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Positive Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 43) จากประชากร จำนวน 216 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน ซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 143 คน จำแนกเป็น

1.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จำนวน 12 คน

1.2.2 ครูผู้สอน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

จำนวน 101 คน

1.2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตของเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ 8 ด้าน คือ

2.1.1 การมีวิสัยทัศน์

2.1.2 การมุ่งเน้นผลสำเร็จ

2.1.3 การเสริมสร้างแรงจูงใจ

2.1.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

2.1.5 ความมีบารมี

2.1.6 การตัดสินใจ

2.1.7 การมุ่งหาความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล

2.1.8 การกระตุ้นการใช้ปัญญา

2.2 ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ได้นำนโยบายการจัดการศึกษาของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร 6 ด้าน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร, 2555, หน้า 7) และหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดตัวบ่งชี้เป็น 3 กลุ่ม 12 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, หน้า 17-18) ดังนี้

2.2.1 นโยบายด้านการจัดการศึกษา ของกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

2.2.1.1 ด้านการเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3-4)

2.2.1.2 ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

2.2.1.3 ด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา

2.2.1.4 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.2.1.5 ด้านหลักสูตร

2.2.1.6 ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.2.2 กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน

2.2.2.1 ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

2.2.2.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

2.2.2.3 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.2.2.4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น

2.2.2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2.2.2.6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญ

2.2.2.7 ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนา

สถานศึกษา

2.2.2.8 พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดย

สถานศึกษาและต้นสังกัด

2.2.3 กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์

2.2.3.1 ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์

พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา

2.2.3.2 ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อน

เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

2.2.4 กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

2.2.4.1 ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาท

ของสถานศึกษา

2.2.4.2 ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน

รักษามาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

3.1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน

3.1.1.2 ครูผู้สอน

3.1.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย

3.2.1.1 การมีวิสัยทัศน์

3.2.1.2 การมุ่งเน้นผลสำเร็จ

3.2.1.3 การเสริมสร้างแรงจูงใจ

3.2.1.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

3.2.1.5 ความมีปารมี

3.2.1.6 การตัดสินใจ

3.2.1.7 การมุ่งหาความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล

3.2.1.8 การกระตุ้นการใช้ปัญญา

3.2.2 ประสิทธิภาพผลของโรงเรียน ประกอบด้วย

3.2.2.1 นโยบายด้านการจัดการศึกษา ของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

1) ด้านการเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3-4)

2) ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

3) ด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา

4) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

5) ด้านหลักสูตร

6) ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.2.2.2 กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน

1) ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

2) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

3) ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4) ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น

5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

- 6) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ
- 7) ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนา
สถานศึกษา
- 8) พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษา
และต้นสังกัด

3.2.2.3 กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์

- 1) ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์
พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา
- 2) ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อน
เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

3.2.2.4 กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

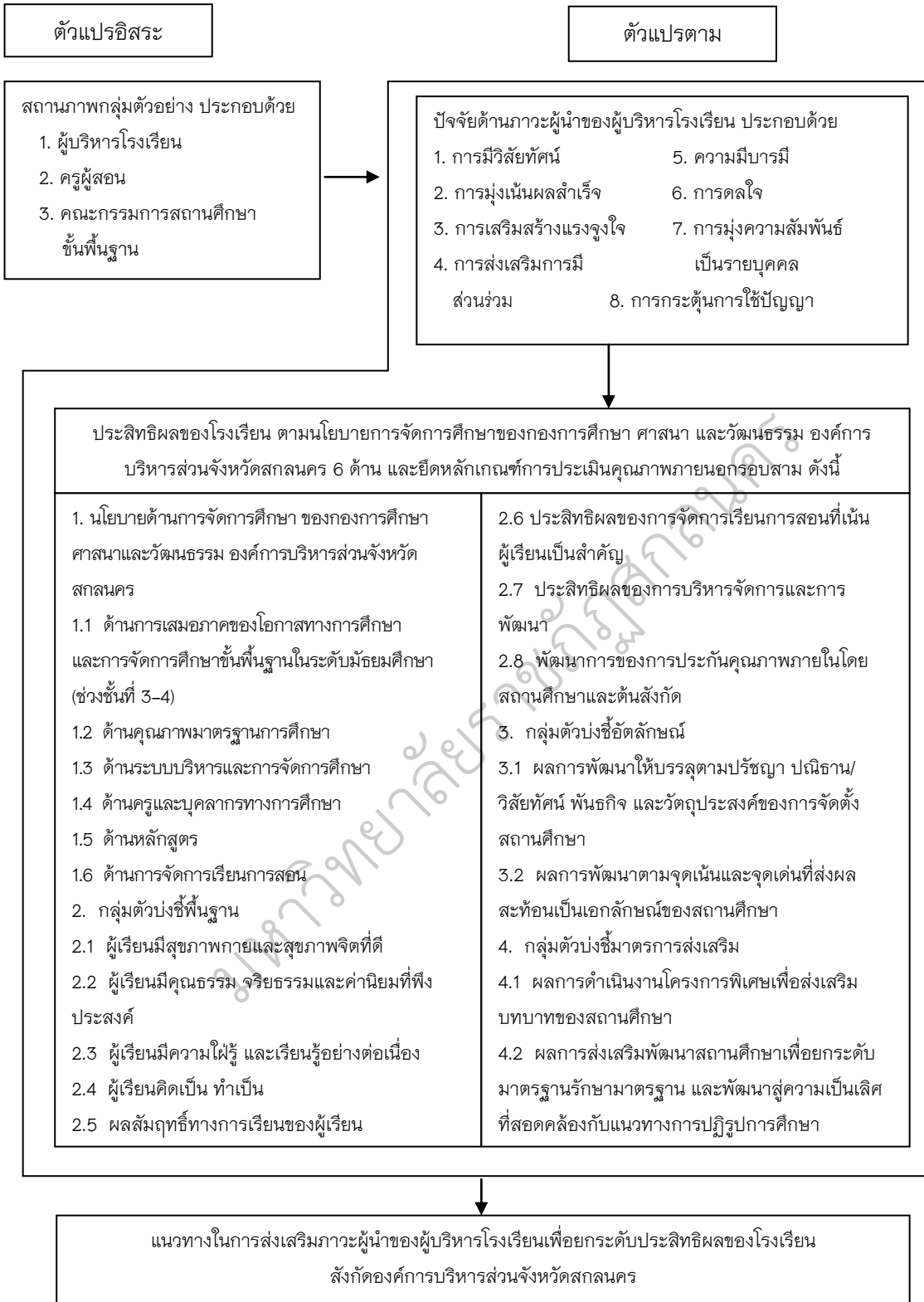
- 1) ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาท
ของสถานศึกษา
- 2) ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน
รักษามาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร โดยการศึกษา สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน จากนักวิชาการต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ ชีระ รุญเจริญ (2550); เนตรพัฒนา ยาวีราช (2550); รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551); ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553); Robert House (1970); Bass (1985); Bass & Avolio (1994); Yukl (1998); Lock (2000); Johnes-Gison (2000); Hoy & Miskel (2001); Williams (2001); Rezach (2002); Marley (2003); Meness-Trejo (2004) และด้านประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ได้นำนโยบายการจัดการศึกษาของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร 6 ด้าน (องค์การบริหารส่วนจังหวัด สกลนคร, 2555, หน้า 7) และหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในกรอบสาม ระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดตัวบ่งชี้เป็น 3 กลุ่ม 12 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, หน้า 17-18) สรุปได้ดังภาพประกอบ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้งานวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถใช้อิทธิพลในการชักจูง หรือโน้มน้าวให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือสภาวะ หรือศักยภาพความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่ม มีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจให้คนอื่นคล้อยตาม ทำตามและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอย่างประสานสัมพันธ์กัน มีคุณลักษณะที่เหมาะสมทั้งด้านความรู้ สติปัญญา มองการณ์ไกล มีคุณธรรม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำองค์การไปสู่ทิศทางใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 การมีวิสัยทัศน์ คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนสร้างภาพให้ผู้ตามรับรู้ว่าการให้องค์การเป็นอย่างไรในอนาคต อธิบายและจูงใจให้ผู้ตามให้มองเห็นทิศทางปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ

1.2 การมุ่งเน้นผลสำเร็จ คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางเป้าหมายที่ท้าทาย มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเชื่อมั่นว่าจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.3 การเสริมสร้างแรงจูงใจ คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะประพฤติในทางที่จูงใจ โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและท้าทายในเรื่องานของผู้ตาม ผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม ให้มีชีวิตและชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น โดยการสร้างเจตคติที่ดี และการคิดในแง่บวก

1.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนให้คำแนะนำ กระตุ้นความคิด กระตุ้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้วยการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจ

1.5 ความมีบารมี คือ ความสามารถในการมองการณ์ไกลและการรับรู้ถึงภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ เป็นผู้กล้าเผชิญปัญหา และสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างเป็นธรรมชาติ มีความมั่นใจในตัวเอง สามารถโน้มน้าวผู้อื่นที่มีความสามารถในการจูงใจที่เหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นได้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ

1.6 การคล้อยใจ คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนกระตุ้นจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงบันดาลใจ กระตือรือร้น ตระหนัก และเห็นคุณค่าของงาน ผู้บริหารโรงเรียนจะสร้างเจตคติที่ดี และการคิดในแง่บวก สร้างสื่อความหวังที่ต้องการอย่างชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความเชื่อมั่น ความเข้าใจให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานว่าสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายได้

1.7 การมุ่งหาความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นกันเอง ส่งเสริมพัฒนามีการสื่อสารแบบสองทาง ให้เกียรติ มีความจริงใจ สอนแนะให้ข้อมูลย้อนกลับ และรับฟังเหตุผลด้วยดี

1.8 การกระตุ้นการใช้ปัญญา คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตระหนักและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น และต้องการหาแนวทางการแก้ปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจผู้ร่วมงานในการแก้ปัญหา ด้วยการคิดและแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีการคิดวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลหลักฐาน

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน หมายถึง ผลการดำเนินงานกิจกรรมของโรงเรียนจนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยได้นำนโยบายการจัดการศึกษาของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร 6 ด้าน และยึดหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดตัวบ่งชี้เป็น 3 กลุ่ม 12 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

2.1 นโยบายการจัดการศึกษาของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย

2.1.1 ด้านการเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3-4) หมายถึง จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสและเสมอภาคกัน ในการเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่งเสริม สนับสนุนบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์การชุมชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และประชาชนในจังหวัดสกลนครมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2.1.2 ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา หมายถึง ให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อบริการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก

2.1.3 ด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา หมายถึง การจัดระบบบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบ การจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา

2.1.4 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดแทรกด้านคุณธรรม จริยธรรม กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มุ่งให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีความเป็นไทย และจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน อย่างหลากหลาย วัตถุประสงค์และประเมินผลที่หลากหลาย โดยจัดให้มีการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยการประเมินก่อนสอน และประเมินหลังสอน มีการประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียน ซึ่งมีการประเมินที่หลากหลาย

2.1.5 ด้านหลักสูตร หมายถึง การให้สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของระดับมัธยมศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2.1.6 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การวางแผนงานบุคคล เพื่อใช้ในการประสานข้อมูลและเป็นข้อมูลในการนำเสนอพิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงานการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์สวัสดิการ ค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

2.2 กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน หมายถึง กลุ่มตัวบ่งชี้ที่ประเมินภายใต้ภารกิจของสถานศึกษา โดยกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินบนพื้นฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องมีและปฏิบัติได้ ซึ่งสามารถชี้ผลลัพธ์และผลกระทบได้ดีและมีความเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายใน มี 8 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

2.2.1 ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี หมายถึง ผู้เรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ รวมทั้งรู้จักดูแลตนเองให้มีความปลอดภัย และผู้เรียนมีสุนทรียภาพ มีความซาบซึ้ง รับรู้ในคุณค่าหรือมีอารมณ์ความรู้สึกในสิ่งดีงามหรือไพเราะ จากการฝึกฝนหรือซึมซับ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกหลักสูตร เช่น กิจกรรมศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ วรรณศิลป์ หรือนันทนาการ เป็นต้น

2.2.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง ผู้เรียนที่เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน และเป็นคนดีของสังคม

2.2.3 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หมายถึง ผู้เรียนที่ค้นคว้า หาความรู้จากการอ่าน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ และผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้อื่นทั้งในและนอกสถานศึกษา

2.2.4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น หมายถึง ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาของตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ประกอบด้วย

2.2.5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดีและมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้น ม.3 และ ม.6

2.2.5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี หมายถึง ร้อยละของผู้เรียนที่ได้คะแนนผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) มากกว่าขีดจำกัดล่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้น ม.3 และ ม.6

2.2.5.3 พัฒนาการทางการเรียนรู้ หมายถึง สถานศึกษามีค่าร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับดีสูงขึ้นเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยในปีที่ผ่านมา

2.2.6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นถึงความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2.2.7 ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ ยั่งยืนและต่อเนื่อง

2.2.8 พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด หมายถึง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อที่ 14 ระบุว่า “กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่ครอบคลุมตัวบ่งชี้ตามกฎหมายกระทรวง ซึ่งผลการประเมินคุณภาพภายในจากต้นสังกัดจะสามารถสะท้อนประสิทธิผลของคุณภาพการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาได้

2.3 กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ หมายถึง กลุ่มตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลผลิตตามปรัชญา/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา รวมถึงความสำเร็จตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษา โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด มี 2 ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย

2.3.1 ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา หมายถึง ผลผลิตเป็นไปตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษาซึ่งกำหนดไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้นและข้อตกลงร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งกำหนดให้เป็นอัตลักษณ์ของผลผลิตของสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จะประเมินตามอัตลักษณ์ของผลผลิตที่สถานศึกษากำหนด

2.3.2 ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อน เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา หมายถึง ผลการดำเนินงานที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ตามจุดเน้นและจุดเด่นของสถานศึกษา เช่น จุดเน้นหรือจุดเด่นด้านกีฬา ศาสนา ภาษาลีngua ล้อม ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และวิชาการ เป็นต้น

2.4 กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม หมายถึง กลุ่มตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อร่วมกันชี้แนะ ป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมตามนโยบายรัฐ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนตามกาลเวลา และปัญหาสังคมที่เปลี่ยนไป โดยมีเป้าหมายที่แสดงถึงความเป็นผู้นำสังคม อาทิ การรักษาชาติ การบำรุงศาสนาและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ การส่งเสริมและสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติเป็นแบบอย่าง การสร้างสังคมสันติสุขและความปรองดอง การส่งเสริมความร่วมมือในกรอบประชาคมอาเซียน การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม พลังงาน เศรษฐกิจ สุขภาพ ค่านิยม จิตสาธารณะ และความประหยัด รวมทั้งการแก้ปัญหาสังคม อาทิ ความขัดแย้ง อุบัติภัย และสิ่งเสพติด เป็นต้น มี 2 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

2.4.1 ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการกำหนดมาตรการที่นำมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาและ/หรือ ชุมชนรอบสถานศึกษา โดยการดำเนินงานเกิดจากการมีส่วนร่วมทั้งสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม อาจมีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา

2.4.2 ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานรักษามาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) หมายถึง สถานศึกษามีการกำหนดมาตรการที่นำมาปรับปรุงและพัฒนา เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และ/หรือ หน่วยงานสนับสนุน เช่น สำนักงานประเมินคุณภาพ สถานประกอบการ เป็นต้น โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.4.2.1 กลุ่มสถานศึกษาที่ต้องยกระดับมาตรฐาน คือ สถานศึกษาที่มีการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองไม่ได้รับการรับรอง

2.4.2.2 กลุ่มสถานศึกษาที่ต้องรักษามาตรฐาน คือ สถานศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองได้รับการรับรองและมีผลการประเมินในระดับดีและดีมาก

2.4.2.3 กลุ่มสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ คือ สถานศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองได้รับการรับรองและมีผลการประเมินในระดับดีมาก

3. สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง สภาพการดำรงตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

3.1 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู ที่ปฏิบัติงานสายการสอนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

3.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคล ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ซึ่งไม่ใช่ผู้บริหารโรงเรียนและตัวแทนที่เป็นครูผู้สอน

4. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

5. แนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร หมายถึง การนำผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เลือกด้านที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวม มาร่างแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน พิจารณาสอนแนะ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมต่อไป